

Eesti Vabariigi President
Vabariigi Presidendi Kantselei
A. Weizenbergi 39
15050 Tallinn

Meie 19.12.2016 nr 4/293

Pöördumine seoses sotsiaalmaksu määra langetamise äräjätamisega alates 01.01.2017

Austatud proua president

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi Kaubanduskoda) pöördub Teie poole seoses tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega, mis võeti Riigikogu poolt vastu 19.12.2016, kuid mis ei ole veel Teie poolt välja kuulutatud. Nimetatud seaduse § 3 punktis 1 sisaldub muudatus, millega jäetakse ära juba varasemalt Riigikogu poolt vastu võetud sotsiaalmaksu määra vähendamine alates 01.01.2017. Kaubanduskoda on seda seadusemuudatust analüüsid jõudnud seisukohale, et see säte on vastuolus maksukorralduse seaduse §-ga 4¹ ning põhiseadusest tuleneva õiguspärase ootuse põhimõttega, sest maksuseaduse muudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele jääb oluliselt lühem aeg kui kuus kuud ning puuduvad erandlikud asjaolud, mis õigustavad kuue kuu reegli järgimata jätmist. Oma seisukohta selgitame lähemalt alljärgnevalt.

- 1. Maksukorralduse seaduse § 4¹ kohaselt peab maksumuudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele jääma üldjuhul vähemalt kuus kuud.** Nõudest võib kõrvale kalduda üksnes siis, kui maksumuudatus on maksukohustuslasele soodustava mõjuga või kui kiirendatud korras muutmiseks on muud erakorralised põhjused.

Märgime, et kuue kuu reegel jõudis maksukorralduse seadusesse Kaubanduskoja eestvedamisel toimunud kollektiivse pöördumise kaudu, millele andis allkirja ca 1300 ettevõtjat ja ettevõtlikku inimest. Riigikogu võttis vastavad muudatused vastu ilma ühegi vastuhääleta 19.02.2015 ning muudatus jõustus 01.07.2015. Kollektiivse pöördumise eesmärgiks oli suurendada maksukeskkonna ettenähtavust, anda ettevõtjatele ja teistele ühiskonna gruppidele aega maksumuudatustega kohanemiseks ning vältida olukorda, kus riigieelarve tulude suurendamise eesmärgil soovitakse kiirustades muuta maksuseaduseid.

Sotsiaalmaksu määra langetamise alates 01.01.2017 33%-lt 32,5%-le kiitis Riigikogu heaks juba 15.06.2015, kui võeti vastu sotsiaalmaksuseaduse, tulumaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (eelnõu 41 SE). See seadus on ka presidendi poolt välja kuulutatud ning Riigi Teatajas avaldatud. Riigikogu võttis 19.12.2016 vastu tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (eelnõu 302 SE), mille § 3 punkti 1 kohaselt jäetakse ära sotsiaalmaksu määra vähendamine alates 01.01.2017. Seega jääb maksuseaduse muudatuse vastuvõtmise ja jõustumise vahele vaid 12 kalendripäeva ning nii lühike tähtaeg on vastuolus maksukorralduse seadusest tuleneva kuue kuu reegluga, mis väljendab otseselt õiguspärase ootuse põhimõtet.

Viitame, et kuue kuu reeglit ei pea seaduse kohaselt kohaldama juhul, kui maksumuudatus on maksukohustuslase jaoks soodustava mõjuga (nt maksumäära langetamise korral). Antud juhul on muudatusel aga maksukohustuslasele ebasoodne mõju, sest sotsiaalmaksu määra langetamine jäetakse ära. Järelikult ei ole võimalik selle erandi alusel kuue kuu reeglist kõrvale kalduda.

Maksukorralduse seaduse kohaselt on lubatud kuue kuu reeglist kõrvale kalduda ka väga ootamatutel ja erandlikel juhtudel. Sellisteks olukordadeks on näiteks finantskriis või hädaolukord. Hetkel ei ole Eestis väga ootamatut olukorda või ulatusliku iseloomuga kriisi, mis õigustaks kuue kuu reegli eiramist. Maksukorralduse seaduse §-s 4¹ toodud kuue kuu põhimõtte järgimata jätmist ei ole võimalik põhjendada ka koalitsioonileppe kiire rakendamise vajadusega. Sotsiaalmaksu määra langetamise ärajätmist on põhjendatud peamiselt riigi fiskaalhuvidega. Tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (eelnõu 302 SE) teise lugemise muudatusettepanekute loetelus märgitakse, et tööjõu maksukoormuse vähendamiseks on valitsus otsustanud rakendada tõhusamaid meetmeid, mistõttu sotsiaalmaksu langetamise jõusse jätmine ei ole otstarbekas. Selline põhjendus ei anna õiguslikku alust eirata maksukorralduse seaduse §-s 4¹ sätestatud kuue kuu nõuet. Juhime tähelepanu sellele, et sotsiaalmaksu määra langetamine soovitakse ära jätta 01.01.2017, kuid alternatiivina viidatud tulumaksuseaduse muudatused (maksuvaba tulu piirmäära tõstmine) jõustuvad alles 01.01.2018. Eelnõu 302 SE menetlemise käigus ei ole esitatud ka muid põhjendusi selle kohta, miks ei ole sotsiaalmaksu määra langetamise ärajätmisel võimalik järgida maksukorralduse seaduse §-s 4¹ kehtestatud 6-kuulist tähtaega.

- 2. Sotsiaalmaksu määra langetamise ärajätmine alates 01.01.2017 oleks Kaubanduskoja hinnangul vastuolus Eesti Vabariigi Põhiseadusest tuleneva õiguspärase ootuse põhimõttega.** Õiguspärane ootus on osa õiguskindluse põhimõttest, mille eesmärk on tagada ühelt poolt selgus kehtivate õigusnormide sisu osas (õigusselgus) ning teisalt luua kindlus kehtestatud õigusnormide püsijäämise suhtes (õiguspärane ootus). Teisisõnu tähendab see igaühe õigust mõistlikule ootusele, et kord juba kehtestatud norme ka praktikas järgitakse.¹

Põhiseaduse § 13 lõike 2 kohaselt kaitseb seadus igaühte riigivõimu omavoli eest. Nimetatud säte kätkeb eneses otseselt õiguspärase ootuse põhimõtet ja see peab muuhulgas tagama, et riik ei muudaks kehtivaid regulatsioone ega kehtestaks uusi regulatsioone meelevaldselt ja üleöö. Just selline olukord aga tekiks, kui sotsiaalmaksu määra langetamise ärajätmine jõustuks alates 01.01.2017. Ettevõtted, kes pärast 2015. aasta suvel vastu võetud maksumuudatust võisid seni arvestada tööjõumaksude kokkuhoiuga alates jaanuarist 2017, peavad nüüd arvestama võimalusega, et oodatav maksumuudatus tühistatakse ning neile jääb alla 2 nädala aega muudatusega kohanemiseks. See avaldab otseselt mõju nii ettevõtete käimasolevale majandustegevusele kui ka planeeritud tegevustele, mille täideviimisel arvestati sotsiaalmaksu määra langetamisest kokkuhoitavate kuludega. Vastavat mõju ei saa lugeda ka väheseks või vähetähtsaks, sest ainuüksi 2017.a oli planeeritud kogumõju riigieelarve kontekstis ca 41 miljonit eurot.

Ettevõtjatel on tulenevalt Riigikogu poolt 15.06.2015 vastu võetud seadusest tekkinud õiguspärane ootus sellele, et vastu võetud seadusega kehtestatud sotsiaalmaksu määr

---

¹ Eesti Vabariigi Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne, 2012, § 10 kommentaarid, p 3.4.3. ja p 3.4.3.2.. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.pohiseadus.ee/ptk-2/pg-10/> Otsing 09.12.2016.

on alates 01.01.2017 32,5%. Samuti peab maksukorralduse seaduse § 4¹ andma ettevõtjatele kindluse, et isegi kui sotsiaalmaksu määra langetamise otsust muudetakse, jääb neile pärast vastava otsuse tegemist aega vähemalt kuus kuud, et muudatusega oma tegevuste planeerimisel arvestada või juba tehtud plaanid ümber kavandada. Ka Riigikohus on oma praktikas selgelt sedastanud, et õiguspärase ootuse põhimõte laieneb ka vastuvõetud ja avaldatud, kuid mitte veel kohalduvale regulatsioonile². Riigikohus selgitab, et nii antakse isikutele lubadus ja kindlus tulevikus kehtima hakkavate normide suhtes ning suunatakse neid (antud juhul ka ettevõtjaid) oma tegevust pikaajaliselt planeerima, sh investeringuid tegema. Ootust, et riik vastuvõetud seaduse kujul antud lubaduse ka täide viib, on igati põhjendatud ja kuigi sotsiaalmaksu määra langetamise puhul tuleb arvestada riigi õigusega oma otsust muuta, on igal isikul ja ettevõtjal täielik õigus eeldada, et see toimub koosõlas kehtivast seadusest tulenevate nõuetega. Sellega on maksukohustuslased ka arvestanud.

Kokkuvõtteks juhime tähelepanu sellele, et alates kuue kuu reegli jõustumisest 01.07.2015 on sellest põhimõttest kinni peetud iga maksumuudatuse jõustamisel. Seega on kuue kuu reegli lisamine maksukorralduse seadusesse aidanud tagada õiguskindluse põhimõtte paremat teostumist, mille tähtsusele maksuõiguses on korduvalt viidanud ka Riigikohus ja õiguskantsler. Kaubanduskoja hinnangul puudub hetkel õiguslik või muu sisuline alus, et kalduda kõrvale maksukorralduse seaduse §-st 4¹ ning põhiseaduses väljendatud õiguspärase ootuse põhimõttest. Seetõttu palume Teil jätta välja kuulutamata Riigikogu poolt 19.12.2016 vastu võetud tulumaksuseaduse, sotsiaalmaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Toomas Luman
Juhatuse esimees

Koostanud: Kadi Laanemäe kadi.laanemae@koda.ee 604 0071

---

² Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 16.12.2013 otsus nr 3-4-1-27-13, p 55.